

17. april 2007

POLITIK

Kjøbenhavn. "Torsdagen den 18. April 1907.

Fra Døgstummeinstitutets Hundredaars-Fødselsdag i gaar.

Fra venstre til højre: J. C. Christensen, Kronprinsen, Dronningen, Kongen, den norske Gesandt Hagerup, Kronprinsesse Alexandrine, den svenske Gesandt Hammarström, Enevold Sørensen og Biskop Rørdam.

Før og under Jubilæumsfesten.

I en lavloftet, men hyggelig og smagfuldt smykket Sal fejredes Døgstummeinstitutets Jubileum igaar Formiddags. Efter at Kongefamilien var kommen og en Salme var sunget, besteg Gehejmerraad Goos Talerstolen og kastede et Blik hundrede Aar tilbage i Tiden. Vor Tegner har skildret dette Øjeblik. Desuden viser han nederst tilhøjre paa sit Billede, hvorledes det gaar til, naar en Flok døgstumme Børn før Festens Begyndelse faar Instruks om, hvordan de har at opføre sig. — Iøvrigt henviser vi til Referatet S. 5.

Det kgl. Døvstumme-Institut i København anno 1907.

17. April 1907

1907 blev et bemærkelsesværdigt år i den danske døveverden, præget af to meget store begivenheder: 100 året for grundlæggelse af døveundervisningen den 17. april 1807 og afholdelse af Den første nordiske Kongres for Døvstumme den 18.-22. august 1907.

Ved begge begivenheder forstod man fra arrangørernes side via pressen at sprede sit budskab over det ganske land. Der ved fik man fat i mange mennesker, der ikke tidligere havde beskæftiget sig med døve, endsigse vidst, hvad det at være døv betød.

Som et eksempel på den stigende interesse det gav, kan nævnes at i forbindelse med afholdelse af kongressen, var der tillige en Udstilling af døvstummes Arbejder i Industriforeningen, der blev set af rigtig mange mennesker.

Men også på mange andre områder var dette det nye århundredes første årti præget af mange fortræffelige tiltag til fo-

bedring af døves vilkår. Nogle af disse var på initiativ af de døve selv, andre af hørende og flere af døve og hørende i fortrinligt samarbejde.

Måske er det dette tidsrum, hvor samarbejdet mellem døve og hørende har været mest intenst i Danmark. I det efterfølgende er der gjort et lille forsøg på at beskrive dette, afsluttende med en omtale af 100 års jubilæet.

Foreninger

Som den ubestridt førende døveforening har vi i 1907 *Døvstummeforeningen af 1866*, som altså på dette tidspunkt har eksisteret i over 40 år og i øvrigt er en af verdens ældste døveforeninger.

Foreningens formål var i begyndelsen tredobbelt, som stifteren Ole Jørgensen skriver det i 1891 ved 25 års jubilæet: ”1) at virke for at skaffe Arbejde til de Med-

lemmer, der var uden Beskæftigelse; 2) ved Laan eller Gave at understøtte saadanne døvstumme Medlemmer, der ved Sygdom eller Alderdom var komme i en ulykkelig Stilling; 3) ved nyttig Underholdning at virke oplysende og oplivende”.

”66”s bestyrelse 1904. Forrest til højre Ole Jørgensen med sine hæderstegn, Dannebrogsmændenes Hæderstegn og Fortjenstmedaillen i Sølv.

Disse formål blev til fulde opfyldt for døve i hele landet. Men den store medlemsskare i København led jo naturligvis under ikke at have eget hus, man var henvist til at holde foredrag og møder rundt omkring i byen, især på det gamle institut på Kastelsvej.

Det var derfor en lykke, da foreningen i 1898 fik foden under eget bord med opførelsen af huset i Brohusgade. Bygningen blev opført som alderdomshjem, men der var tillige mødelokaler og en stor sal, som kunne bruges til fester og foredrag. Intet under at foreningens aktiviteter steg voldsomt, efter at Brohusgade var taget i brug.

Allerede i 1899 stiftedes *De Døvstummes Læseforening* med blandt andet H. J. Jensen, Carl Becker og Ole Jørgensen i bestyrelsen. Foreningen kan ikke berøm-

mes nok for den store kulturelle indsats, den gjorde gennem årene såvel i som uden for København. Det hørte med til foreningens virke at holde foredrag i hele landet og sidenhen også afholdelse af teatervirksomhed.

I 1907 stiftedes *De døvstummes kristelige Kvindeforening* på initiativ af pastorinde M. Jørgensen. Kvinderne havde i 1800-tallet en yderst beskeden rolle i foreningen, men det skulle der nu laves om på, og man ville tillige støtte fattige døve kvinder.

’66’s kvinder broderer i 1906 en fane, som tak fordi de fik stemmeret i foreningen.

Der var også andre sider af kvinders liv, som lå foreningen på sinde. I 1908 udgav man *Sundhedslære for Kvinder*, som kunne erhverves gratis af døve kvinder, hvorimod hørende kvinder måtte betale 15 øre for bogen. Den var især henvendt til kvinder med spæde børn.

Under foreningen var der også *De Døvstummes Syforening*, der samledes hver 2. og 4. tirsdag i præstegården på Falkonergårdsvej.

I Brohusgade holdt også *De døvstummes Skakforening i København* (1907) til. Her mødtes man hver torsdag til en gang flytten brikker, og med tiden blev der også udkæmpet drabelige dystre med skakforeninger fra provinsen.

Dyb koncentration præger skakturneringer i "66"s festsal.

I 1903 blev *De døvstummes Afholdsforening* (lokalafdeling af Blaa Kors) stiftet. Den havde til huse i præstegården, med pastor Johs. Jørgensen som formand. Alkoholproblemet i det danske samfund var på det tidspunkt en meget tung byrde og afstedkom megen ulykke, og på et vist tidspunkt blev også "66" draget ind i debatten. Adskillige mænd, men især kvinder syntes, at der blev drukket lidt vel rigeligt i "66", og det affødte en hed debat i foreningen, men noget egentligt forbud var der ikke stemning for. I øvrigt var det bemærkelsesværdigt, at i 1908 var der i foreningen 83 mænd og kun 7 kvinder, i andre afholdsforeninger var det lige omvendt.

En anden forening i kirkeligt regi var *De døvstummes Menighedssamfund*, som holdt månedlige møder i Kirkens sakristi.

Hertil kom tillige *Mission blandt døvstumme i Grønland* stiftet 1909 med pastor Jørgensen som formand. Missionen havde tillige kredsformænd i hele landet.

På initiativ af lærer ved Det kgl. Døvstumme-Institut Fritz Bech udgav "66" et fremragende tidsskrift: *Smaablade for Døvstumme*. Her kom man hele vejen rundt om døves vilkår. Der kunne være

hidsige diskussioner, opbyggelige artikler, og især var "Forskjellige Meddelelser" med et væld af personlige oplysninger af helt uvurderlig betydning for døves samkvem. Også i dag er det af stor værdi for alle, der beskæftiger sig med døves historie.

I 1904 overtog lærer A. P. Forman redaktørposten for så at blive afløst i 1910 af pastor Johs. Jørgensen, der var redaktør til sin død i 1939.

Mens Døvstummeforeningen af 1866 i 1800-tallet havde været enerådig, dukkede der nu her ved århundredskiftet flere døveforeninger op i provinsen.

Det begyndte i Odense i 1899 med en ny forening, det vil sige, der havde allerede siden 1895 eksisteret en filial af "66", men nogle medlemmer brød ud og dannede deres egen forening. Men den fik disse ord med på vejen fra "66": "Foreningen med de Medlemmer der havde Mangel paa Evne til at føje sig ind under Døvstummeforeningen af 1866's Love, fortjener ikke anden Skæbne end straks igen at opløses". Men fra 1911 er *Odense Foreningsforening* en realitet.

De næste døveforeninger, der dannes, er ikke et udtryk for modvilje mod moderforeningen, men et ønske om en mere aktiv indsats i lokalområdet. Man kan ikke nøjes med et foredrag én eller to gange om året.

I Aarhus stiftes *Hephata* den 18. september 1903 med møder i Enigheden (Aagade 59 over Gaarden). Foreningen ejer et bibliotek, og om sommeren spilles fodbold 2 gange ugentlig.

De døvstummes Foreningsforening i Fredericia stiftes den 1. november 1903 og holder foredrag i Fredericia og andre

Hephata's bestyrelse fotograferet i 1905 ved en festlig sammenkomst.

jyske byer. Som det var kendetegnende for stiftelsen af flere døveforeninger var det med aktive lærere fra døveskolerne som medinitiativtagere. Her i Fredericia bliver inspektør A. M. Carstensen valgt som formand.

Den 20. februar er der først et foredrag med billeder om New York af lærer ved Nyborgskolen, N. K. Larsen. Derefter er der kaffedrikning, og aftenen slutter med bal til kl. 2 om natten.

Randers døvstumme Lære- og Foredragsforening, stiftet den 20. november 1903 afholder møder hver lørdag aften i Helligaandshuset.

I september 1896 stiftedes en filial af "66" i Aalborg, og der indmeldte sig straks 33 medlemmer. Skomager J. C. V. Westphall blev valgt til formand og Anton J. Kjær til kasserer. Man stiftede en Aalborg Støttefond for at skaffe midler til at bygge et hjem for døve i Aalborg. Desværre var der i disse år en stor udskiftning af bestyrelsesmedlemmer, så man måtte droppe ideen og sendte pengene til København, hvilket skabte megen uro i foreningen.

Aalborg Døvstumme-Spareforening (Julens Glæde) blev stiftet 10. marts 1907 med 25 medlemmer. Årets indkomne renter af det opsparede beløb skulle anvendes til juletræ for medlemmernes børn i Aalborg.

Ribe Amts Foredragsforening for Døvstumme stiftes af skomager M. Bondesen den 20. marts 1904 med henblik på at afholde foredrag i Varde og Esbjerg.

De døves Forening i Nyborg blev stiftet af den navnkundige Ingeborg Næstved den 31. januar 1909 med 27 medlemmer, og møderne blev naturligvis holdt på Nyborgskolen. Her skal man lægge mærke til foreningens navn, idet det er den eneste forening, der kun hedder *døves* forening. Men den havde jo også til huse i en taleskoleby.

Skolen hed dog fortsat Den kgl. Døvstummeskole i Nyborg. Det skal ikke være for nemt.

Effata, Foreningen til Gavn for Døvstumme oplært efter Talemetoden, blev stiftet den 28. juni 1893. Det vidner om, at foreningen blev stiftet som modvægt til Døvstummeforeningen af 1866, som rekrutterede sine medlemmer fra Døvstumme-Instituttet på Kastelsvej.

Foreningen blev startet som en protest mod, at Frederik Heiberg, præst og forstander i København, holdt gudstjenester i provinsen med brug af tegnsprog. Det fik forstanderne i Nyborg og Fredericia til at reagere.

Effata havde den målsætning at hjælpe de elever, der var udgået af taleskolerne både med at skaffe dem lærepladser og at sørge for, at de holdt deres tale ved lige og ikke forfaldt til brug af tegnsprog. Også økonomisk vanskeligt stillede elever skulle have hjælp. Op gennem 1890'erne var krigen mellem de to foreninger på sit højeste, men da man kom ind i det nye århundrede, var luften gået af ballonen, og kræfterne blev sat ind på andre fronter.

Således kunne man sammen med Arbejdshjemmet for døvstumme Piger og Døvstummeforeningen af 1866 opføre De Døvstummes Kirke i 1904, og sammen havde de ansvaret for Kirken helt frem til 1982.

Effata opfordrede også sine medlemmer til at blive medlemmer af De døvstummes Læseforening, ligesom Effata afholdt lørdagssammenkomster i Brohusgade med foredrag.

Takket være et årligt tilskud fra Almindeligt dansk Vare- og Industrielotteri kunne man støtte forskellige tiltag, som f.eks. opførelse af en landbrugsskole i Nyborg i 1908 og senere opførelse af bygninger til døveforeninger i Århus og Odense.

I perioden 1897-1921 arrangerede Effata efterskole for både mandlige og kvindelige elever udgået fra Fredericia og Nyborg.

I 1905 blev efterskolen afholdt på Fredericia-Instituttet under ledelse af forstander Hjalmar Keller. Den varede i 3 uger med en daglig undervisning på 8 timer. Opholdet var gratis, ligesom rejseudgifterne blev betalt. Der blev undervist i dansk, læsning, regning, samfundsforhold, og der var også afsat timer til sport og gymnastik. Om søndagen gudstjeneste og opbyggelige foredrag.

Men frem for alt skal nævnes den økonomiske støtte Effata ydede frem til 1933 til økonomisk trængende døve. I begyn-

Den enlige hane er en af ophavsmændene til Efterskolen, forstander Georg Jørgensen, Fredericia.

delsen af århundredet kan man virkelig tale om værdigt trængende, hvor Effata ydede hjælp til mad, brændsel og tøj.

Med udnævnelsen i 1910 af Pastor Th. Jacobsen til døvepræst i Jylland forsvandt de sidste rester af fordums stridigheder. Som et kuriosum kan nævnes, at Fritz Bech, der i 1893 med sin artikel i Smaa-blade for Døvstumme havde provokeret til stiftelsen af Effata i 1924 blev redaktør af foreningens tidsskrift *Effata!*

Den 9. juni 1904 stiftedes sportsklubben *Døvstumania*. På denne dag mødte 50 sportsinteresserede op i Brohusgade og

Idrætsstævne ved den nordiske kongres i 1907.

valgte H. J. Jarlnæs til formand. Af andre bestyrelsesmedlemmer i disse første år kan nævnes Carl Becker, Georg Rasmussen, J. C. Westphall og Viggo Chr. Hansen. De første idrætsgrene var gymnastik, fodbold, svømning og fodture. Kort efter kom også brydning og vægtløftning, som begge kunne dyrkes i Brohusgade.

Det 5. internationale Idrætsstævne for Døvstumme fandt sted i København 17.-19. september 1910. Programmet indeholdt Atletkonkurrence på Gimle om lørdagen, og søndag var der konkurrence i fri idræt og derefter fodboldkamp mellem Aarhus' og Københavns døve. Senere på aftenen festmåltid med bal og præmieuddeling på Gimle. Mandagen var helliget udflugt til Dyrehaven med afslutningsmøde i Alderdomshjemmet.

En forening med stor indflydelse på livet og undervisningen på døveskolerne var *Døvstummelærerforeningen* stiftet den 20. november 1898. Lærere fra samtlige døveskoler blev medlemmer af foreningen, og inspektør på Nyborgskolen, Hjalmar Keller, blev første formand. Der var nok at tage fat på. Livet på skolerne op gennem 1800-tallet var præget af, at forstanderen befalede over alt og alle. Det drejede sig om lønnen, den daglige ar-

bejdstid, hvem der skulle have søndagsvagten, og hvad den skulle indeholde, feriernes længde, uddannelsen af nye lærere osv.

Allerede i 1900 fik foreningen et stort legat, som gjorde det muligt at give tilskud til lærere, som kunne rejse på studiebesøg i ind- og udland, og på den måde dygtiggøre sig. Også uddannelsen af nye døvelærere var et vigtigt punkt i foreningens arbejde.

Foreningen fik stor betydning for nye initiativer inden for undervisningen. F.eks. præsenterede forstander Georg Forchhammer ved Nyborgskolen 2 nye emner på årsmødet i 1902: Korlæsebøger og Mund-Haand-Systemet, emner der nok kunne sætte gang i diskussionen lærere og forstandere imellem.

Lærerne mente, at aflønningsloven af 1893 trængte til en revision, og i forbindelse hermed startede Inspektør Johansen en diskussion om det ønskelige i, at der oprettes lærerråd på de enkelte døveskoler. Forstandere og inspektører på skolerne fandt det også hensigtsmæssigt.

Et emne, der i hvert fald kunne tages op i disse råd, var den daglige undervisningstids længde. Nogle steder undervisning om dagen (inklusive lørdag) var for meget, mente både lærere og forstandere.

Men også lærernes tilsyn med eleverne udenfor undervisningstiden kom til debat.

Er drengene i baggrunden ved at rede senge eller er de i gang med en pude-kamp?

Det fremførtes, at skulle en lærer stå op kl. 5 om morgenen for at gøre eleverne klar til skolen, og tillige have tilsyn om aftenen til kl. 11, kunne det blive meget anstrengende for ham. Godtnok havde læreren gratis kost og logi, men det var alligevel en lang dag!

Fr. Heiberg udtalte sine betænkeligheder ved at overlade tilsynet om aftenen til uuddannede personer. Forældre så også helst, at det var lærere, der havde opsyn med deres børn. Keller fremførte, at Danmark var det eneste nordiske land, hvor man tvang lærerne til at sove i børnenes sovesal.

Geheime-Etatsråd Goos mente at ændringer, der kunne komme ind under administrative ændringer, nok kunne gennemføres, hvorimod det ville være svært at få lønforhøjelser igennem.

Ved Kellers udnævnelse til forstander i Fredericia i 1904 måtte han lade sig afløse af lærer A. M. Carstensen fra Fredericia.

I dette år blev Reglement for Lærerraad ved Statens Døvstummeinstitutter vedta-

get. Rådet bestod af de faste lærere med forstanderen som formand, og indkaldtes 4 gange om året. Rådet skulle drøfte alle sager som forstanderen ønskede, men hvert medlem kunne tillige stille forslag til beslutninger i sager vedrørende "Skolens Undervisning, opdragende Ger-ning og Organisation".

Kun hvis forstanderen og lærerne ikke var enige, sendtes forslaget til ministeriet.

Ligeledes afgjorde rådet spørgsmål om elevers oprykning i en anden klasse og skulle ligeledes høres angående elevers overflytning til en anden skole.

Der skulle føres protokol af det yngste (sidst ansatte) stemmeberettigede medlem, med mindre forstanderen selv ønskede at føre protokollen.

Lige siden 1880 havde forstandere og lærere haft *Tidskrift för Döfstumskolan* at udveksle tanker i. Det udgives af Det svenske Döfstumlärare-Sällskapet med svensk redaktør, men fra 1899 udgives det som et fællesnordisk tidsskrift med redaktører også fra Norge og Sverige, nu med titlen *Nordisk tidskrift för Döfstumskolan*. Fra Danmark indtræder Hjalmar Keller, der er redaktør frem til sin død i 1909 og afløses derefter af Fritz Bech.

Alle emner inden for døveundervisningen tages op i dette tidsskrift, så der er en bred orientering om de nordiske landes ideer og håndtering af døveundervisningen. Da der samtidig er en øget rejsevirk-somhed fra døvelærernes side rundt i de nordiske lande, intensiveres det nordiske samarbejde.

Hertil bidrager naturligvis også afhol-delse af nordiske særforsorgskongresser. *Det første Lærermøde for den nordiske abnorme Skole* afholdes i 1872 i Køben-havn, hvor de enkelte lande beretter om den øjeblikkelige tilstand i de enkelte

landes døveundervisning. De følgende nordiske møde finder sted i 1876 i Stockholm, det 3. i 1881 i Kristiania (Oslo), det 4. i 1898 i København og det 5. i 1903 i Stockholm. Emnerne er de velkendte, ja for nogles vedkommende er de også aktuelle i dag. Som f.eks. "Bør de uegentligt Døvstumme (døvblevne) undervises sammen med de egentligt Døvstumme (døve fra fødslen)" "Tegn og Tale", "Hvad bør der gøres af fortsat uddannelse af Døve efter Skolen", "I hvilken Retning vil de Døvstummes Erhvervsliv gaa?" "Døvstummeskolens opdragende Gerning".

Et emne der optager sindene meget i debatten er anvendelsen af benævnelsen døv/døvstum. Den definition, som man finder i Døvstumme-Instituttets håndskrevne ordbog fra 1839, er den for tiden gældende: "Døvstum er et Menneske født døv, mens en døv er en person, der har mistet Hørelsen".

Hvor der i 1898 havde været 50 danske deltagere med tilknytning til døvesektionen, er danske døvelæreres deltagelse i de store internationale kongresser i slutningen af 1800-tallet næsten ikkeeksisterende. På kongressen i Paris i år 1900 deltager dog adskillige danskere: G. Forchhammer, A. Hansen, C. Johansen og F. Bech i lærersektionen og O. Schioldann, F. Fabricius, O. Hillerup, Carl Becker, K. Schaarup, S. Larsen, N. Christensen og I. P. Jørgensen i den specielle døvesektion.

Carl Becker er i sin beretning meget skeptisk med hensyn til udbyttet af en sådan kongres, hvor den danske ordning skal sammenlignes med andre lande. I Frankrig og Belgien er der f.eks. ikke skolepligt, ja man er end ikke begyndt at drøfte det. Desuden siger Becker om striden i disse lande mellem den katolske kirkes indflydelse paa undervisningen contra statens: "Med en saadan Driven

Storpolitik paa et neutralt Omraade, som Undervisningen af døvstumme burde være, kan man heller ikke gøre Regning paa Nordboernes Sympati og Interesse".

En god ting kom der dog ud af kongressen i Paris, alle danske deltagere både døve og især hørende var enige om, at en adskillelse mellem de to grupper var af det onde. Det slog igennem, da man i Danmark i 1907 selv skulle arrangere en kongres.

Og så skal det naturligvis heller ikke undervurderes, at det samarbejde, der her indledes mellem ovennævnte hørende og døve personer, får stor betydning for de kommende store tiltag.

N.K. Larsen: 3/5, 1908: "Monnt Airy i Philadelphia, Amerikas største Institut, c 520 Elever. De imponerende Bygninger er alle opført af Granit, de indviedes den 8. Oktbr. 1892. Her i denne Bygning 18 Klasser (deraf 1 fingertalende) med c. 187 Elever".

Den rejseaktivitet, danske døvelærere udfører, går i denne periode mest vestpå, således er Anders Hansen (Nyborg) i 1906 i Amerika og N. K. Larsen ligeledes i Amerika i 1910.

Rejsestipendier gør det muligt for inspektør Chresten Johansen i Fredericia at rejse til England, lærerne Ebba Flamand og Elisabeth Thalbitzer ansat sammesteds

rejser til Sverige og Finland, og Bertha Møller ved Nyborgskolen rejser til Tyskland og Holland.

Institutioner

Arbejdshjemmet for døvstumme Piger (i dag Center for døde) blev oprettet i 1869 af den dynamiske Johan Keller, hvis indsats for flerhandicappede døde ikke kan berømmes nok.

Om dagen arbejde og/eller uddannelse -

Hjemmet havde først til huse i St. Kongsgade, senere flyttede man til Havnegade, og i 1890 til Løngangsstræde. Her kunne døde piger, der lige var blevet færdige med skolen, få ophold og lære forskellige fag. Kunne de efter færdig uddannelse alligevel ikke klare sig selv, kunne de blive boende i disse trygge omgivelser.

Hjemmets største indtægtskilde var vaskeriet, der leverede vasketøj til mange institutioner og private, ligesom rent vasketøj fandt vej til Amalienborg. Den 28. november 1904 indviedes en nybygning, som fik navnefter Hjemmets energiske protektrice: *Prinsesse Maries Asyl for døvstumme Kvinder*. Her kunne ældre kvinder få ophold.

I 1907 har Arbejdshjemmet 31 elever, og 9 asylister.

- om aftenen hygge og afslapning i Løngangsstræde.

I 1909 er elevtallet steget til 45. Hjemmet mistede dette år sin protektrice, som ofte aflagde besøg.

Tanken om at uddanne døde til andet end de kendte S-fag, snedker, skomager, skrædder var ofte til debat, især i begyndelsen af 1900-tallet, hvor mere og mere af dette arbejde blev udført med moderne maskiner på fabrikker, som man mente døde ikke egnede sig til at betjene.

Tanken om en landbrugsskole var Georg Forchhammers ide, men der var mange og delte meninger om, hvor den skulle ligge, og hvad den skulle rumme. Man gik grundigt til værks, således var forstander Bech og lærer N. K. Larsen (Nyborg) på studietur til den norske landbrugsskole for døde på Freberg ved Sandefjord for at høste erfaringer.

Men i 1906 fandt man frem til en passende beliggenhed i Nyborg, og samtidig hvad skolen skulle indeholde. Der skulle både være et landbrugshold, der skulle opholde sig der i 1/2 år og et højskolehold, der skulle være der om vinteren i ca. 1/2 år.

I november 1908 kunne Landbrugshøjskolen for døvstumme starte sin virksomhed med stor tilslutning. 7 landbrugselever og 5 højskoleelever var næsten mere, end man kunne klare. I begyndelsen var

der undervisning for begge kategorier. Foruden forstander Wiberg underviste lærere fra Nyborgskolen. Eleverne var beskæftiget hele dagen, og aftenen skulle

N. K. Larsen 28.3.1909:

"Landbrugsskolen for Døvtumme. I Stuen har Forstanderen sin Lejlighed her ud til Vejen, medens Elevernes Læsestue og Spisestuen vender ud mod Gaarden."

Lærer N. K. Larsen var en flittig fotograf og til brug for sin undervisning skrev han udførligt bag på billeder, hvad man så.

Dette kunne man ønske alle fotografer gjorde!

bruges til at forberede sig til næste dag. Der var dog også afsat tid til gymnastik, dans, badning og frilæsning, idet Nyborgskolen havde samlet et bibliotek på 1000 bind og sendt ud til Landbrugsskolen.

Arbejdsanvisningskontoret for Døvtumme blev oprettet i 1905 på initiativ af lærer på Kastelsvej H. V. Dahlerup. Arbejdet udgik fra København, men i 1911 kom der også kontorer i Nyborg og Fredericia.

Kontorets formål var at være hjælp til selvhjælp, og hjælp ydes kun, når de døve var uden arbejde, ikke når de var utilfred-

se med deres arbejde. Kontoret hjalp tillige med at udfylde ansøgninger og blanketter samt betalte rejsepenge, hvis der var skaffet arbejde i provinsen.

I perioden 1.4.1906-31.3.1907 var der henvendelser fra 37 arbejdsløse døve, 32 mænd og 5 kvinder. Heraf lykkedes det at skaffe arbejde til 25 personer. 5 fandt selv arbejde, mens 5 blev afvist af forskellige grunde. Det var mest inden for de kendte fag for døve: snedkere (6), skomagere (6) skræddere (5) og 1 tøffelmager, som endda kunne oprette selvstændig forretning. Det samme gjaldt en skomager.

I 1908 til 1909 henvendte 64 arbejdsløse sig, 46 fik arbejde, 9 klarede det selv, 5 blev afvist, og kun 4 fik ikke en arbejdsplads.

Flere døve kunne nedsætte sig med egen forretning som Westphall her på H.C. Ørstedesvej.

Når der i disse år var flere arbejdsløse døve, der henvendte sig arbejdskontoret, skyldtes det, at håndskomageriet var på retur. Fabrikker havde overtaget produktionen af sko.

Der findes imidlertid ingen statistik for, hvor mange døve landet over, der var i arbejde, og hvad de var beskæftiget med, men man kan håbe, at de døve, Arbejdsanvisningen ikke kunne hjælpe, giver et nogenlunde præcist tal for, hvor få døve der var arbejdsløse.

I 1910 henvendte 87 arbejdsløse døve sig til kontoret, 72 mænd og 15 kvinder. Der blev skaffet plads til 53, mens 12 selv skaffede sig arbejde, og 11 måtte afvises, "idet de ved tidligere Pladser har udvist en saadan Opførsel, at Kontoret ikke har turdet paatage sig igen at søge Arbejde til dem". Der var således kun 11 arbejdsløse døve ifølge årsberetningen den 31. marts 1910.

H. V. Dahlerup foretog i 1907 en rejse til europæiske byer for at høste erfaring med, hvorledes man der løser arbejdsløshedsproblemet. Hans rejse gik til Groningen, Amsterdam, Rotterdam, London og Paris, og hans konklusion var, at den måde han havde tilrettelagt sit arbejdsanvisningskontor på var den rette.

Kirkelige forhold

Op gennem 1800 tallet var den kirkelige betjening af døve en opgave, der udgik fra Døvtumme-Instituttet i København. Forstanderen her rykkede ud til vielser og barnedåb, men gudstjenester foregik kun på Instituttet. Dog foregik konfirmationen i Skt. Jakobs kirke på Østerbro. Senere flyttede de kirkelige handlinger til Kastelskirken. Men også i provinsen var der et stigende ønske om kirkelig betjening, og forstanderen måtte foretage rejser rundt omkring i landet og holde gudstjenester med altergang. Her opstod en strid om, hvorledes gudstjenesten skulle afvikles - med tegn eller tale.

Derfor var det et stort skridt på vejen til at få løst striden, da De døvtummes

De døvtummes Kirke tegnet ved indvielsen i 1904.

Menighed blev oprettet i 1900, og ikke mindst at det var lærer ved Instituttet i København, Johs Jørgensen, der blev udnævnt. Han skulle rejse rundt i landet og afholde alle kirkelige handlinger. I København holdt han i begyndelsen gudstjeneste i Alderdomshjemmets festsal, men flyttede siden til Kastelskirken. Men det stoppede ikke her. Alle gode kræfter samledes nu om at få opført en kirke for døve, og det lykkedes i 1904. Arbejdshjemmet for døvtumme Piger, Effata og Døvtummeforeningen af 1866 slog sig sammen om at betale udgifterne til en ny kirke og afholdelse af de årlige udgifter til driften.

Samtidig var der en kreds af indflydelsesrige borgere, hvoraf kan nævnes, lærer Fritz Bech, muremester A. N. Schiol-

dann, justitsminister Goos, borgmester Øllgaard, som førte placering og byggeri lykkeligt igennem.

Den 18. december 1904 kunne indvielsen finde sted, og pastor Jørgensen kunne begynde sine gudstjenester, som han holdt 2 af om søndagen. Ved den ene gudstjeneste anvendte han tale og tegn, og ved den anden brugte han tegn og håndalfabet. Først i 1934 smeltedes de to gudstjenester sammen.

Den første konfirmation i den nye kirke fandt sted i 1906 med elever fra Kastelsvej.

Skoler

Med loven af 11. april 1817 skal alle døve børn i Danmark modtage undervisning. Har barnets læge konstateret døvhed, skal det på landet meldes til sognepræsten. Og i København skal de skrives på de lister over husbeboere, som i maj og november sendes ud af politiet.

Alle navne samles på Institutet på Kastelsvej, og sidenhen indkalder Kirke- og Undervisningsministeriet børnene ved 8 års alderen til undervisning.

I 1907 byggede undervisningen af døve børn på loven af 1890. Den bestemte, at døve børn, der kunne undervises efter talemotoden, skulle til Institutet i Fredericia, mens børn, der skulle undervises efter tegnetoden, skulle til Institutet i København. En forskole i Fredericia skulle bedømme og inddele eleverne.

Elever, der var døvblevne før skolealderen, skulle undervises i en nyoprettet skole i Nyborg.

En yderligere deling af eleverne i Fredericia fandt sted i 1904, hvor man delte dem efter begavelse. A-eleverne flyttede fra Institutets bygning til en lejet gård i Prinsessegade. B-eleverne forblev på Institutet i Dronningensgade.

Denne deling af eleverne var oprindelig begyndt i 1867 og yderligere udbygget med lovene af 1880, 1890 og 1926 uden hensyn til, hvor i landet eleven boede. Dette blev der først rettet op på med loven af 1950.

Fredericia

Fra at have været den førende by undervisningsmæssigt set, måtte København nu se sig overhalet af Fredericia.

Instituttet

Her blev alle døve børn indkaldt i 8 års alderen til forskolen på *Det kgl. Døvstumme-Institut i Fredericia*. Efter 1 års undervisning trådte forstanderne sammen for at bedømme eleverne og fordele dem.

Georg Jørgensen, forstander fra 1881-1904, var ansvarlig både for forskolen og for B-skolen. Han var en svoren tilhænger af talemotoden, men erkendte dog ligesom i sin tid Johan Keller, at det kunne være nødvendigt at bruge enkelte tegn.

Ved sin død i 1904 blev han efterfulgt af inspektør ved Nyborgskolen Hjalmar

Gymnastik i Fredericia i 1907. Gymnastiklæreren har næppe i sinde selv at vise eleverne øvelse i ringe, på bom eller på hest.

Keller. Hans gerning blev kort, idet han døde allerede i 1909 og blev afløst af forstanderen fra Nyborgskolen Georg Forchhammer.

I 1907 havde Institutet i Fredericia 133 elever. Der var indkommet 55 elever, mens der var afgivet 53: Ved konfirmation 11, til Nyborg 16, til Skolen i Fredericia 10 og til København 12. Af de 133 elever boede 54 hos borgere i byen.

I 1909 havde 3 plejehjem 25 års jubilæum, og det blev markeret med fest og mange hilsner fra gamle plejebørn.

Forskolen var naturligvis mest præget af artikulationsøvelser, lydene blev gennemgået efter artikulationstabeller. Man

"Korlæsning efter Korlæsebog".

nåede dog ikke at komme igennem alle tabeller, idet en epidemi af difteritis angreb 30% af eleverne, så man besluttede at lukke Institutet i 2 måneder. Der blev foretaget en indgående desinfektion af hele Institutet, og alt der ikke kunne desinficeres f.eks. børnenes skolesager og fodtøj blev brændt.

A-Skolen

I 1907 havde *Den kgl. Døvstummeskole i Fredericia* 67 elever, 31 drenge og 36 piger. Den 11. juli konfirmeredes 11 elever. Alle eleverne boede ude i Fredericia by. Forstander var Fritz Bech, udnævnt 1904.

Skolen, der havde de bedst begavede elever til undervisning, havde til huse i en lejet gård i Prinsessegade, som var gan-

Der var hyggeligt i Prinsessegade, her hvor Fritz Bech har samlet lærerstaben i gården.

ske utidssvarende. Der var derfor planer om en nybygning. Kolding kommune ville gerne stille en grund til rådighed, men det blev ikke til noget.

Først i 1914 kunne Skolen tage en ny smuk bygning ved Østervold i brug. Her lå Skolen indtil en ny bygning i 1977 slog begge afdelinger sammen.

Nyborg

Georg Forchhammer blev i 1891 overraskende udnævnt som den første forstander for *Den kgl. Døvstummeskole i Nyborg*.

Han havde ingen pædagogisk erfaring. Det indhentede han imidlertid, og med sine intense studier af tale og sprog, blev han en af de førende på dette felt. Flere lærere kom fra den nedlagte Kellerske skole, deriblandt N. K. Larsen og Anders Hansen, der blev forstander efter Forchhammer, da denne blev forstander i Fredericia i 1909.

Eleverne på Nyborgskolen boede i private hjem, så selvom skoletiden var lang, dog kun 48 timer mod 54 i Fredericia, kunne de være hjemme kl. 18.

Men om søndagen måtte de stille på Skolen til gudstjeneste kl. 10. Senere var der spadseretur på voldene, hvor Forchhammer øvede sit Mund-Haand-System med dem.

Legepladsen på Nyborgskolen var delt i en pige- og en drengelegeplads adskilt af et stakit. Selv ikke når man skulle fotograferes, måtte man komme hinanden nær.

Der kunne dog også om søndagen være lysbilledforedrag ved lærer N. K. Larsen, ligesom inspektør Hansen holdt foredrag om Amerika, hvor han havde besøgt forskellige døveskoler.

Årsberetningen for Den kgl. Døvtstummeskole i Nyborg melder om 82 elever, fordelt på 45 drenge og 37 piger. Ved konfirmationen den 4. juli forlader 13 elever Skolen.

På jubilæumsdagen den 17. april var der en smuk fest i byens teatersal, hvor lærere og elever opførte en pantomime i 6 akter, der skildrer et lille døvt barns vej gennem skoletiden.

København

Med loven af 1890 skulle elever, der ikke var egnede til at blive undervist efter talemetoden overføres til *Det kgl. Døvtstumme-Institut i København* på Kastelsvej.

I skoleåret 1906-07 var der således 73 elever, 54 drenge og 19 piger. Samt 9 elever i Aandssløveklassen.

Til at undervise børnene var der 10 lærere, heraf kun 1 kvindelig, og 6 faglærere. For alle klasser gjaldt det, at der var 30 ugentlige undervisningstimer. Desuden havde hver klasse 12 timers håndger-

ning, 3 til gymnastik, 3 til tegning og 6 timer til lektielæsning. Den daglige undervisningstid var således 9 timer, den ugentlige 54 timer for hver klasse! Det er intet under, at lærerne tog den lange arbejdstid op til debat såvel lønmæssigt, men også om det var undervisningsmæssigt forsvarligt over for børnene.

Eleverne stod op om morgenen kl. 6, ”rede deres Senge, banke Klæder, børste Sko og spise Morgenmaaltid (Øllebrød) Kl. 7”.

Over tavlen står den barske tekst: Det kgl. Døvtstumme-Institut i Kjøbenhavn for svagt begavede Børn.

Derefter var der undervisning 8-13, med ophold 10-10.30. Kl. 13 var der middag med 2 retter varm mad, og derefter havde eleverne fri til kl. 15. Så var der 2 timers håndgerning, og der blev serveret mellemmad (rugbrød med pålæg og hvidtøl). Fra kl. 18-20 var der lektielæsning, gymnastik og tegning, hvorefter der serveredes sigtebrød med pålæg og mælk. Så fritid indtil kl. 21, hvor det var på hovedet i seng, om sommeren dog først kl. 21.30. Dette gjaldt også om lørdagen.

På fridage kunne eleverne besøge slægt og venner i byen. De mindste børn skulle dog hentes og bringes. Om søndagen var der gudstjeneste for alle kl. 10-10.45. Hver anden søndag var de ældste klasser

Undervisning på Kastelsvej ved hjælp af håndalfabetet.

(ledsaget af Instituttets portner) til gudstjeneste ved pastor Johs. Jørgensen i De Døvstummets Kirke.

I København fandtes også en privatskole *Th. Madsens Privatskole* på Dosseringen 77, 4. sal. Den var en fortsættelse af Frk. Mathisens *Døvstummehjemmet i Rosenvænget*, som stoppede i 1899. Instituttet på Kastelsvej havde tilsyn med Skolen, der i 1907 havde 11 elever.

Dengang som nu - ikke alle elever ser efter, hvad læreren fortæller dem.

I Komiteen for den første nordiske Døvstummekongres i København 1907:	
C. Goos, Gehejmeetatssaad, Dr. jur., Direktør for de Kgl. Døvstummeinstituter.	
Carl Becker, Formand for de Døvstummets Læseforening. Komitéens Formand.	
H. J. Hansen, Form. f. Døvstumania.	Viggo Hansen, Næstf. f. Døvstumania.
H. J. Jensen, Viceformand i Døvstummeforeningen af 1866.	
H. J. L. Ketting, Inspektør for det Kgl. Døvstummeinstitut i Kjøbenhavn.	
Formand for Døvstummeforeningen af 1866. Komitéens Hovedkasserer.	
Fr. Thomassen, Justitsraad, Mødets Generalsekretær.	
Skt. Hans Torv 3, Stuen.	
M. Dyring.	A. Kjær.
O. Knudsen.	
M. J. Madsen, Kasserer for de Døv-	G. Rasmussen, Kasserer i de Døv-
stummets Afholdsfor-	stummets Læseforen.
O. Schioldann.	
F. Schultz, Kasserer i Døvstummeforeningen af 1866.	
L. Steffensen.	N. Steffensen.
J. C. V. Westphal.	
F. Bech, Forstander for den Kgl. Døvstummeskole i Fredericia.	
C. Corlsen, Tømrermester, Kjøbenhavn.	
H. V. Dahlerup, Cand. theol., Formand for de Døvstummets Arbejdsanvisningsbureau, Kjøbenhavn.	
Dr. phil. G. Forchhammer, Forstander for den Kgl. Døvstummeskole i Nyborg.	
F. Heiberg, Præst, Forst. for det Kgl. Døvstummeinstitut i Kjøbenhavn.	
Johs Jørgensen, Præst for de Døvstummets Menighed.	
Hj. Keller, Forstander for det Kgl. Døvstummeinstitut i Fredericia.	
J. Marstrand, Borgmester, Kjøbenhavn.	A. N. Schioldann, Murermester, Kjøbenhavn.
P. Sveistrup, Birkedommer, Rigsdagsm. Helsinge.	C. K. Øllgaard, Konferensraad, Kjøbenhavn.

I næste nummer af Døvehistorisk tidskrift vil vi omtale nogle af ovennævnte mænd, der i århundredets første årti var i front for at forbedre døves vilkår.

Jubilæet den 17. april 1907

Forberedelserne til jubilæet startede i god tid, for jubilæumsbogens vedkommende endda allerede i 1904, om ikke før.

Det var jo på en gang Instituttets jubilæum, men det var også dødeundervisningens jubilæum, derfor var alle skoler og institutter landet over involveret på den ene eller anden måde.

Festlighederne blev styret fra Kastelsvej og det var lige en opgave, der passede forstander Frederik Heiberg. Han var et ordensmenneske til fingerspidserne, hvad mange af hans cirkulærer og hans systematik i det daglige arbejde vidner om. Nogle af de diskussioner, han til daglig derved kom ud i med sit personale kunne nok have været undgået med lidt mere smidighed. Til gengæld er det jo af allerstørste vigtighed, når man giver sig i kast med et jubilæumsarrangement af et sådant format, som det man lagde op til i april 1907.

I tiden inden inviterede han pressen indenfor, og det gjaldt både dag- og ugepressen, og der kom da også fyldige omtale i aviserne landet over. Det var naturligvis ikke så mærkeligt, at det var den københavnske presse, der dominerede, men notitser fandt da også vej til Ribe Stiftstidende, Bornholms Tidende og Thisted Amts Dagblad.

Beklageligvis er det meget sparsomt med fotografier fra den celebre fest, og dem vi præsenterer bærer præg af at være taget fra aviserne. Det er så meget mere beklageligt, fordi man i en omtale af festen om aftenen på jubilæumsdagen kan læse, at der var en fotograf til stede. (I de citerede avisreferater er bevaret den gamle retskrivning).

Direktøren for de kongelige døveskoler, Carl Goos ses til venstre, Forstander Frederik Heiberg (øverst th) og inspektør H. J. Ketting (nederst th).

Fra Døvstumme-instituttet.

Dagligt Liv og Festforberedelser.

Spadserende, hvis Vej falder gennem Kastelsvej, standser ofte forbavsede ved Synet af en Flok glade og muntre Skolebørn, der i Frikvartererne løber og leger, uden at der høres anden Lyd end Klapskoenes Klapren mod den faststampede Legeplads.

De tavse Børn er Elever paa det gamle Døvstummeinstitut, der ligger beskedent tilbagetrukkent ved Siden af Blindeinstituttets udstrakte Komplekser, men hvis 100 Aars Jubilæum i dag midlertidig vil henlede Omverdenens Opmærksomhed paa det.

Da vi i gaar aflagde Instituttet et Besøg, var alle Hænder optagne af at træffe Forberedelser til Jubilæet; udendørs blev der fejlet, revet, vandet og gruset, og indendørs var Lærerne, bistaaet af de flinkere Elever, i Færd med at pynte Salen, hvor Festen i dag skal afholdes.

(Politiken Onsdag den 17. April 1907).

DET KGL. DØVSTUMMEINSTITUT

GENNEM MANGE TRÆNGSLER og Genvordigheder, gennem Kampe og Strid, men ogsaa gennem mange frugtbare Perioder og gode Arbejdsdage har det kgl. Døvsommeinstitut naaet sin 100-Aars Fødselsdag.

Den 17. April 1807 gav Kong Frederik VI den Fundats, som oprettede »Det kgl. Døvsommeinstitut i København«. Danmark er det første Land, hvor Staten paataager sig Undervisningen af Døvsomme.

Peter Atke Castberg, som blev Institutets første Forstander, var født i København 3. August 1779. Han blev medicinsk Kandidat med Laud, tog Guldmedaille for en Prisspørgsmaal og tog senere

Da Institutet oprettedes og installeredes i den lejede Bygning i Sølvgade, udnævntes han til dets Forstander og Førstelærer med en aarlig Gage af 800 Rdl. Stiftelsen var indrettet til 25 Drenges og 15 Piger, og Undervisningen skete ved Forstanderen saamt 2 Lærere og en Lærerinde. Det var i Danmarks svære Aar under den økonomiske Krise, og det gik heller ikke godt med det nye Institut. Castberg havde stor Kærlighed til sin Gjerning, men han evnede ikke at udfylde den. Heller ikke fandt han hos Regeringen den Støtte, han ventede.

I de første Aar modtog Castberg aarlig kongelig Resolution, der udfyldte den allerhøjeste Tilfredshed med hans Gjerning, han udnævntes kun 28 Aar gammel i 1808 til Professor, og Aaret efter fik han Ridderkorset, men de senere Aar var det ham end ikke muligt at faa forhøjet sin knappe Gage, skønt han sad med Hustru og 5 Børn, og han havde, trods Anmodning, ikke Hjærte til at forlade Institutet og Eleverne, som elskede ham, skønt der nogle Aar forinden var tilbuddet ham en glimrende Lægepraksis.

Omsider blev Forholdene saa elendige, at der maatte skrides ind. Dette skete ved Kancelliets Foresøgelse til Kongen den 15. Januar 1823, og tre Dage efter blev en ny Direktion med Kammerjunker v. Abrahamson i Spidsen udnævnt og Castberg fik sin

PETER ATKE CASTBERG

Afsked. Den 30. April s. A. døde han, sendt brodt af Vindgyselse.

Den paastøbelige Periode var væsensforskellig fra den Marketske, en stram militær Disciplin og en udmærket Orden gennemføres i alle Forhold, men Børnenes Frihed indskrænkes, og Tvang træder i Stedet for Humanitet, der hidtil havde været raadende. Til Førstelærer udnævntes Tyge Schow, den egentlige Ledelse blev i Hænderne paa Abrahamson, Institutet flyttedes dernæst fra det gamle, faldefærdige Hus i Sølvgade til det nuværende Nr. 17 i Stormgade. Der var da 58 Elever, og der kunde optages 70; men allerede i 1828 maatte det rumme 120.

Senere indskrænkes Antallet noget, hvilket dels skyldtes en enorm Dødelighed, dels at man indkaldte færre Elever. I 1839 flyttede Institutet til sin egen Bolig paa Østerbro, der endnu benyttes, og cand. theol. S. J. Hejberg blev Forstander. Under ham fik det en rolig og udmærket Styrelse i 25 Aar. Han var en myndig Mand og en stærk Personlighed, der gennemførte mange udmærkede Reformers og selv havde hele Styrelsen i sine Hænder. I 1865 blev, efter hans Død, Malling-Hansen Forstander, og under ham forefaldt Brydningerne indenfors Undervisningsmetoden.

EN TIDEL I FINKENHØR

der omsider fører til Treklassedelingen af de døvsomme i de egentlige, de egentlige og de aandslave.

Om Undervisningen, der før har været dels et Tegnsystem, dels et Haandalfabetsystem, kommer nu endelig frem til Talesystemet, hvor den døvsomme gennem Artikulationsleeren indføres i at læse Tiden paa den Talendes Læber, og selv lærer at tale. Efter Malling-Hansens Død i 1890 blev en Son af S. J. Hejberg, Pastor Fr. Hejberg, Forstander for Institutet, hvilken Stilling han endnu beklæder.

Ved Lov af 22. Marts 1880 blev »Det kongelige Døvsommeinstitut i Fredericia« oprettet og fik til Forstander en udmærket Mand, cand. phil. I. G. Jensen, der hidtil havde været Lærer ved Institutet i København.

Den 1. September 1891 toges den kongelige Døvsommeskole i Nyborg i Brug, hvor Forstander, Dr. phil. G. Forchhammer har udført et meget stort Arbejde og uddyrket Talemetoden til Fuldkommenthed.

I et særligt Forhold til Døvsommeinstituttet staar de Kellerske Anstalter.

UNDERVISNING I ARTIKULATION

den medicinske Doktorgrad, alt i en ganske ung Alder. Dette var i Aarene 1802-03. Han formaaede da Regeringen til at yde sig en Understøttelse og foretog i 1803 en Rejse til Tyskland og Frankrig for at længe de der værende Døvsommeinstitutter, og efter sin Hjemkomst indgik han 7. Juli 1803 til Regeringen med en »Betrækningsom Nødvendigheden af en Undervisningsanstalt for Døvsomme«.

FRA SKOMAGERTREY

100-Aars-Festen Paa Døvtummeinstitutet.

En stemningsfuld Fest.

Smukkere og festligere end Døvtumme-jubilæet i Gaar kan en saadan Begivenhed næppe tænkes. Der var netop over denne Fest den Stemning og Harmoni, som vil gøre den til en Mærkedag i Døvtummeinstitutets Historie.

Maaske var det Ideen at lade Jubilæet finde Sted indenfor det gamle ærværdige Instituts egne snævre Grænser, som skabte denne Stemning, maaske den lavtloftede Festsal, som for Resten ikke var andet end Drengenes sædvanlige Sovesal, maaske den hjemlige Hygge, som trods store Uniformer og gennemført Gala, lagde sig blidt og blødt over det hele, muligvis ogsaa de smaa Døvtumme, som i to lange Rækker langs Festsalens ene Væg overværede Højtideligheden, eller maaske Forstander Heibergs udmærkede Tale - men hvad nu end Aarsagen har været, Feststemning var der.

Allerede ved Halvtolvtiden begyndte de indbudne at strømme ud til Institutet, hvis graa, triste Grimhed for en Dags Skyld oplivedes af vajende Dannebrogssflag og vajende Granguirlander.

I Nabohaven fulgtes Begivenhedernes Udvikling med uhyre Interesse af Blindeinstitutets smaa Beboere, som aabenbart ogsaa syntes, de var med til Fest. Drengene var kravlede op paa Rækværket ligesom andre Drengene, naar de rigtig skal se, og naar deres skarpe Hørelse opfattede den uvante Lyd af Heste og Vogn, rettede de deres udslukte Øjestene imod Ekvipagen og saa' ud som saa' de det hele, og da Kongen kom, og de fik Underretning om, hvem der var i Vognen, raabte de Hurra, som kun glade Børn kan det.

I Festsalen.

Den Forsamling, som lidt efter lidt fyldte Festsalen, var i høj Grad repræsentativ, og imellem Herrernes ordensbærgende Uniformer og sorte Kjoler saas mange smukke Dametoiletter. Et Hjørne af Salen domineredes ganske af Præstekjoler, og op imod den en Længdevæg sad - som sagt - i to Rækker samtlige Institutets Elever, alle de smaa døvtumme Drengene og Piger, søndagspyntede, spændt forventningsfulde, næppe i Stand til at faa Sammenhæng i det hele, men uden Tvivl feststemte og glade. I de sidste fjorten Dage havde de gaaet rundt og klinket Hænderne imod hinanden, hvilket efter en kyndigs Udsagn skal være Tegn paa Fest!

De indbudne.

Som en slags Overmarskal fungerede en Fætter til Forstanderen, Rodemester V. Heiberg, og bistaet af Institutets Lærere, alt efter som de kommer.

Af de fremmede Magters Repræsentanter: Sverrigs og Norges Gesandter i intim Samtale, af Ministeriets Medlemmer: Konsejlspræsidenten og Kultusministeren, under hvilken sidste Institut sorterer. Af fhv. Kultusministre ses Kammerherre Jacob Scavenius og Stiftamtmand Bardenfleth. Ved Siden af Biskop Rørdam ses Provst Fenger og Diakonissestiftelsens Præst, og i den store Præsteskare opdager vi flere af Døvtummeinstitutets gamle Lærere, bl.a. den 84-aarige Pastor Enghold, Provst Sørensen, Høje Taastrup, og Pastor Holck. De tre andre Døvtummeinstitutters Forstandere, Keller og Bech fra Fredericia og Forchhammer fra Nyborg, har dannet et lille Triumvirat omkring en dannebrogspyntet Pille, og de to Repræsentanter for vore Nabolande, Direktør Fant fra Stockholm (der har bragt sin slanke, unge Datter med) og Direktør Løcke, Trondhjem, er

Genstand for den hjærteligste Opmærksomhed fra vore egne Døvtumme-Forkæmperes Side.

Paa Grund af Møde paa Rigsdagen har Tingenes Formand maattet melde Afbud, medens derimod Viceformændene, Statsrevisor A. Nielsen og Generalavditør Stefensen har givet Møde. At Kjøbenhavns Kommandant, Oberst Severin, er til Stede ved denne Lejlighed, skal efter en indviets Sigende være en Følge af, at Instituttet ligger paa militær Grund, og at Konferensraad Moldenhawer som mangeaarig, god Nabo er bedt med til Festen, vil ikke forundre nogen.

Saa nævner vi blandt mange andre Notabiliteter endnu blot Kjøbenhavns Overpræsident og Politidirektør samt Borgmester Dybdal og den gamle Moses Melchior.

Kongefamilien kommer.

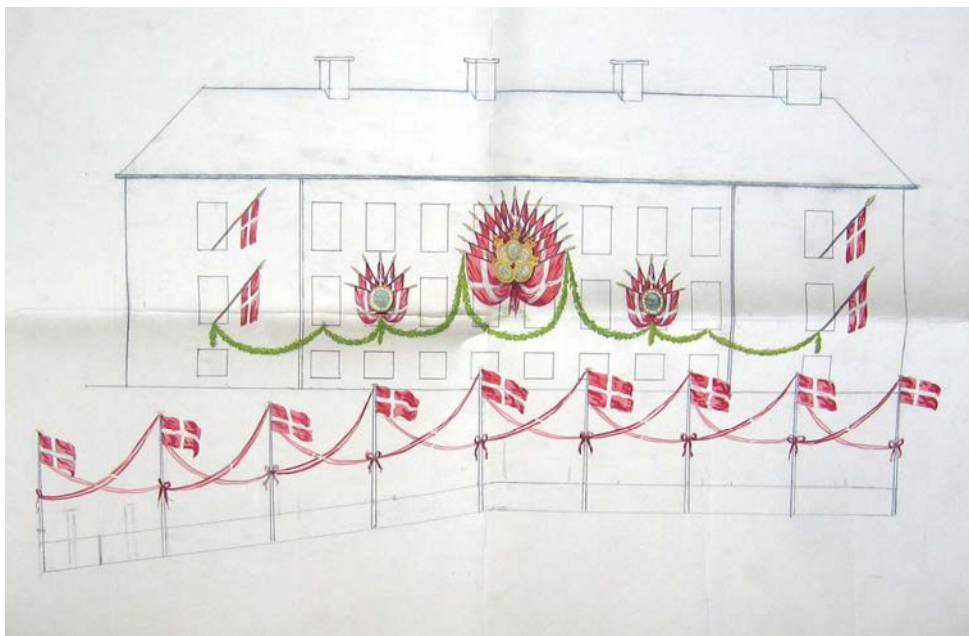
Knap har alle fundet deres Plads, før Kongefamilien træder ind, Hds. Maj. Dronningen forrest med alt dansk

Døvtummevæsens Øverste, Gehejme-etatsraad Goos ved Siden, Hs. Maj. Kongen, fulgt af Pastor Heiberg, og derefter Kronprinsen og Kronprinsessen, Prinsesserne Thyra og Dagmar, Prins Gustav og Prins Valdemar med et stort Følge af Damer og Herrer.

Efter Afsyngelsen af "O stærke Kriste" holder Gehejmeetatsraad Goos en kort Tale for at fæstne Hovedpunkterne i Døvtummesagens og specielt Døvtummeinstituttets Historie i Tilhørernes Erintring.

Derefter træder Pastor Heiberg frem - med det nye Sølvkors, som han saa inderlig har fortjent, ved Siden af Ridderkorset paa sin Præstekjole - og holder den egentlige Jubilæumstale paa sin ejendommelig kraftige og, naar det angaar den Sag, han

Den smukke ide med udsmykning af facaden ud mod Kastelsvej blev ikke benyttet ved dette jubilæum, men den blev brugt ved afsløringen af Castbergstatuen den 7. september 1912.

Ideen med flagguirlander og skjolde blev brugt indendørs i drengenes sovesal, der i dagens anledning var lavet om til fest-sal.

vil ofre sit Liv, næsten fanatiske Maade.

Talen er fuld af Liv, og mange smaa, men saa talende personlige Oplevelser giver den et større Værd end alle Op-remssninger af selv de betydningsfuldeste Bevægelser i hele Døvstummesagens Historie.

Det er umuligt her at bringe et udførligt Referat af den fortræffelige Tale; vi maa nøjes med at sige, at den gjorde det stærkeste Indtryk paa Tilhørerne og helt igen-nem var i den Aand, den alvorlige og smukke Jubilæumsfest fortjente.

Festmad.

Strax efter at Højtideligheden i Festsalen var sluttet, fik de døvstumme Dreng og Piger Lov til at marschere i en lang Gaasegang ned i Spisesale, hvor et dejligt Festbord var dækket med højtidelige Kransekager og mange andre lækre Sager og dampende Suppe i de friskpudsede Tintallerkener.

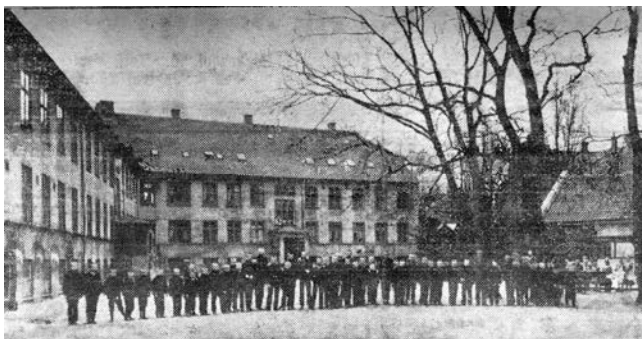
Og da de alle sammen var blevne bæn-kede og lige havde begyndt at puste Sup-pen, kom Kongen og hele Kongefamilien og ønskede dem Velbekomme, saa godt som Majestæterne og de øvrige kongelige Herskaber nu kunde udtrykke deres venli-ge Følelser for de døvstumme. Kongen gik rundt og klappede Drengene paa Kin-derne, og Dronningen tog sig kærlig af de smaa Piger, men den dygtigste til at ud-trykke sig var dog Kronprins Christian, som indledede en længere Konversation med en hel Række Dreng om, hvordan Maden smagte og saadant noget, og til sist fik hele Auditoriet til at grine, saa Suppen spruttede ud over den rene Dug.

Jo. Der rigtignok Fest og Humør, og i Dag er der Andendagsfest med Festmaal-tid igen og Troldmand i Aften og Bal til sidst, og hvem kan vide, om det ikke gaar ligesom i Æventyrene og ved Bondebryl-luperne, at der bliver Fest tre Dage i Rad. **(Dannebrog. Torsdag den 18. April)**

De Døvtummes Fest

De gamle Elevers Dag.

Dagen i Gaar var de forhenværende Elevers. I et Antal af 120 var de kommen tilstede fra Land og By hele Riget over. Kastelsvej vrimlede i Gaar Formiddags af festklædte Mænd og Kvinder, der alle havde det samme Maal: Døvtummeinstitutet, deres gamle Hjem, hvor de blev modtagne med uskrømtet Glæde og Hjærtelighed.

På jubilæumsdagen står samtlige elever klar i gården til at modtage majestæten.

Ved Halvtolvtiden samledes over 200 Mennesker til en festlig Middag i den store Sal. Det var fornøjede og veltilfredse Ansigter, man sad om de lange Borde, der var smukt prydede med Blomster. Alligevel var der for Udenforstaaende en egen uhyggelig, næsten spøgelsesagtig Stemning over denne Fest. Der hørtes ingen lystig Tale og munter Latter. Knivenes og Gaflernes Klirren mod Tallerkenerne var de eneste Lyde, der lød. Det var næsten underligt at høre en menneskelig Stemme, naar Forstanderen henvendte et Par Ord til en af Lærerne eller gav Pigerne, der vartede op, en Ordre.

Pludselig rejste en ung, køn, blond Mand sig og steg op paa sin Stol. Han vilde holde en Tale - og holdt den, selvfølgelig paa Fingersproget. Medens Alles

Øjne spændt fulgte hans Hænders Bevægelser, tolkede han de Følelser, der opfyldte ham, over atter at være i sit Barn-domshjem. Han sluttede med at udbringe en Skaal for Døvtummeinstitutet.

Alle rejste sig. I dette Øjeblik skar nogle hæse lyde gennem Salen. Det var de Døvtumme, der raabte Hurra. De Døvtummes Ansigter skinnede af Begejstring og Glæde. Alle vilde klinke med Forstanderen, der nikkede og smilede til alle Sider.

Saa rejste en gammel hvidskjægget elegant udseende Herre sig. Han talte - ogsaa paa Fingersproget - for Forstanderen. Atter stod de Døvtumme op med løftede Glas.

Lidt efter bød Forstanderen velbekomme. Cigareerne blev tændt og Kaffen drukket. Ude i Haven tog en

Fotograf et Billede af Festsdeltagerne. I fornøjeligt Samvær gik Tiden til Klokken blev 7. Saa samledes man igen i Festsalen, hvor en Tryllekunstner gav nogle Numre til bedste. Kl. 8, da Eleverne øre og trætte af de herlige Dage, var gaaet til Sengs, blev der spillet op til en lille Dans for de voksne Festsdeltagere, og i et Par Timer gik nu Ballet lystigt, til der ud paa Aftenen blæstes af, hvorefter de Fremmede tog Afsked under mange Taksigelser.

Døvtummeinstitutet havde fejret sit 100 Aars Jubilæum paa den smukkeste Maade.

I Dag gaar Arbejdet sin vante Gang derude.

(København. Fredag d. 19. April)

Tekst: Jan William Rasmussen
Layout: Thomas William Rasmussen
ISSN 0109-5021

DET KONGELIGE DØVSTUMME-INSTITUT

I KØBENHAVN

17. APRIL 1807 — 17. APRIL 1907

SAMT

MEDDELELSER OM DØVSTUMMESAGENS UDVIKLING

UDGIVET AF

Dr. jur. C. GOOS

GEHEIMEETATSRAAD

DIREKTØR FOR DE KGL. DØVSTUMME-INSTITUTER

Ved jubilæet i 1907 blev der lavet en fremragende jubilæumsbog. Frederik Heiberg samlede allerede i 1904 et redaktionspanel. Det bestod af lærer Johan Holck, der skulle skrive om perioden 1807-1839, pastor Johs. Jørgensen om 1839-1907, lærer N. K. Larsen om Kellers skole og Nyborgskolen og inspektør Ludvig Polke om Instituttet i Fredericia. Bogen sluttede med en fortegnelse over samtlige lærere gennem 100 år, samt en statistik over hvor mange elever der havde gået på Instituttet og hvilke erhverv de senere hen havde beskæftiget sig med.

Når bogen som regel betegnes Goos' bog skyldtes det, at det var direktøren, der ordnede det økonomiske grundlag for bogens tilblivelse.

Bogen kan varmt anbefales til alle, der interesserer sig for døveundervisningens historie i Danmark.

